

Józefa Matejek, Ewelina Zdebska

Działalność społeczna w środowisku lokalnym na przykładzie aktywności Studenckiego Koła Naukowego Animatorów Społeczności Lokalnej przy Instytucie Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

*Musicie od siebie wymagać,
choćby inni od Was nie wymagali.*

Jan Paweł II

Praca socjalna kładzie obecnie duży nacisk na aktywizowanie i działania mające na celu usamodzielnianie klientów poprzez poszerzanie i wzmacnianie ich kompetencji, a także celowe prowadzenie działań, które przywracają im zdolność do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Działania te najczęściej odbywają się na poziomie środowiska lokalnego, które w opinii T. Pilcha obejmuje

oprócz zbiorowości społecznej zamieszkującej niewielki, względnie zamknięty obszar, również cały system instytucji służących organizacji życia zbiorowego [...], to gromada ludzi zamieszkujących ograniczone i względnie izolowane terytorium, posiadających i ceniących wspólną tradycję wartości i symbole, instytucje usługowe i kulturowe, świadomych jedności, odrębności i gotowości do wspólnotowego działania, żyjących w poczuciu przynależności i wewnętrznego bezpieczeństwa (Pilch 1995, s. 156).

Podejmowanie inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej związane jest z wykorzystaniem metody animacji rozumianej jako działania polegające na „stymulacji do aktywnego zachowania zarówno zbiorowości terytorialnej (społeczności lokalnej), jak i małej grupy [...] pobudzanie do działania jednostek i grup, ale przede wszystkim odkrywanie w sobie sił twórczych, możliwości kreatywnych” (Kargul 1995, s. 273). Łącząc pracę na rzecz społeczności lokalnej, zachęcanie do uczestnictwa w życiu społecznym, jak również aktywność własną studentów, a także odkrywanie w jednostkach oraz grupach twórczego potencjału chcemy pokazać w ramach dobrych praktyk działalność Studenckiego Koła Naukowego Animatorów Społeczności Lokalnej (KNASL), utworzonego przy Instytucie Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Koło formalnie funkcjonuje od 2010 roku na podstawie Statutu, a jednym z podstawowych czynników, które miały wpływ na jego założenie, była zorganizowana w maju 2010 roku zbiórka darów dla powodzian. Studenci kierunku praca socjalna, chcąc włączyć się w pomoc dla osób i rodzin poszkodowanych, podjęli się promocji wśród mieszkańców okolicznych osiedli działań wspierających. Akcja spotkała się z ogromną aprobatą i chęcią udziału społeczności lokalnej w zbiorce żywności, środków czystości, odzieży, bielizny pościelowej i wielu innych niezbędnych artykułów, które dostarczyliśmy dla powodzian w gminie Szczurowa (studenci przez dwa dni dyżurowali w budynku Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie na os. Stalowym 17, przyjmując przynieszone przez mieszkańców rzeczy). Od tego momentu stało się jasne, iż studenci

kierunku praca socjalna mają ogromne pokłady energii, kreatywności oraz chęci niesienia pomocy. Oprócz Statutu koła zostały przyjęte także podstawowe cele jego działalności, które skupiają się wokół następujących treści:

- propagowania wiedzy o pracy socjalnej;
- prowadzenia działalności badawczej w zakresie pracy socjalnej;
- rozwijania zainteresowań i uzdolnień studentów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie;
- współpracy ze środowiskiem lokalnym na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym, profilaktyki społecznej, form spędzania czasu wolnego, działalności kulturowo-sportowej;
- aktywizacji społeczności lokalnej;
- tworzenia warunków kontaktów ze środowiskiem lokalnym.

Cele, jakie zostały przyjęte przez członków Koła, wyznaczają nie tylko szeroki zakres jego działalności w środowisku lokalnym, ale eksponują również naukowy charakter podejmowanych inicjatyw. Adresatem podejmowanych działań w zależności od konkretnych potrzeb środowiska czy też zaistniałych okoliczności są różne grupy odbiorców, między innymi: dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne.

Kolejne projekty wyznaczane są zarówno przez rytm roku akademickiego i kalendarzowego, jak i możliwości członków Koła, ich aktywność i chęć podejmowania kolejnych działań. W roku akademickim 2010/2011 zostały zrealizowane na rzecz środowiska lokalnego następujące akcje:

- mikołajki w klubie Wersalik, zorganizowane dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- spotkanie edukacyjne dla studentów kierunku praca socjalna i pedagogika „Otwórz oczy na przemoc”,
- Dzień Dziecka w klubie Fruwająca Ryba,
- Dzień Dziecka w klubie Wersalik,
- wieczór kolędowy dla Seniorów w Klubie Wersalik,
- bajka terapeutyczna „Shrek nowa historia. Krasnale wkraczają do akcji”,
- piknik dla dzieci z klubu Fruwająca Ryba oraz dla dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 37.

W wyżej wymienionych akcjach wzięło udział blisko 170 dzieci, 58 seniorów, około 200 studentów oraz członkowie koła i wolontariusze.

Na rok akademicki 2011/2012 zaplanowano następujące wydarzenia:

- udział w „Dniach Jana Pawła II” 7–9 listopada 2011 roku, gdzie studenci koła prezentować będą ideę godności w ujęciu Jana Pawła II w odniesieniu do swojej działalności,
- udział w Międzynarodowej Konferencji „Perspektywy pracy socjalnej – współczesne działania, kierunki rozwoju” – Akademia Ignatianum w Krakowie,
- mikołajki w klubie Wersalik zorganizowane dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (impreza cykliczna),
- udział w akcji „Szlachetna paczka”,
- przygotowanie „Pogodnego popołudnia” dla seniorów z Domu Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Łanowa 39,
- zbiórka nakrętek dla ciężko chorego chłopca,
- wycieczka do ZOO dla rodzeństwa małych pacjentów Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci.

Studenckie Koło Naukowe Animatorów Społeczności Lokalnej oraz Katedra Pracy Socjalnej Instytutu Nauk o Wychowaniu planują zorganizować konferencję „Senior w społeczności lokalnej”, której matrycą rozważań będzie ogłoszony przez Komisję Europejską Rok 2012 – Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej oraz obchodzony 20 marca 2012 roku dzień globalnej promocji pracy socjalnej i profesji pracownik socjalny w ramach Światowego Dnia Pracy Socjalnej WSWD, dorocznej akcji Międzynarodowej Federacji Pracowników Socjalnych IFSW. Konferencja będzie okazją do zaprezentowania stanowiska zarówno teoretyków, jak i praktyków pracujących z osobami starszymi. Może zaowocować nowymi kontaktami zawodowymi, wymianą doświadczeń oraz płaszczyznami współpracy.

Członkowie koła promują pracę socjalną i aktywizację społeczności lokalnej również poprzez realizowane projekty socjalne, które cechuje pewna niepowtarzalność, konieczność łączenia różnych technik pracy, etapowa realizacja oraz ewaluacja, a także kompleksowość, zorientowanie na cel, współpraca i aktywność. Prowadzone projekty to działania twórcze, kontakt z drugim człowiekiem, jak również odpowiedź na potrzeby społeczeństwa. Każda z podejmowanych inicjatyw jest dokładnie przemyślana, zaplanowana, rzetelnie przeprowadzona i udokumentowana. Koło naukowe prowadzi Kronikę swojej działalności, a także sporządza sprawozdania z przeprowadzonych spotkań, akcji i projektów. Materiały te wzbogacone i uzupełnione są zdjęciami wykonanymi w trakcie prowadzonych działań oraz dyplomami/zaświadczeniami stanowiącymi formę podziękowania dla studentów za prowadzoną pracę.

Warto nakreślić szereg korzyści płynących z działalności Koła Naukowego Animatorów Społeczności Lokalnej, zarówno dla odbiorców, jak i realizatorów podejmowanych działań. Można je pogrupować w następujący sposób:

1. Korzyści dla odbiorców realizowanych akcji

Poprzez innowacyjne działania instytucje stają się atrakcyjniejsze dla podopiecznych i użytkowników, ponieważ:

- lepiej odpowiadają na ich oczekiwania,
- czynią podopiecznych partnerami w działaniu,
- podkreślają walory osobiste podopiecznego i użytkownika,
- stymulują twórczość i samodzielność uczestników danej akcji,
- umożliwiają im wejście w nowe relacje społeczne,
- użytkownik i podopieczny poznaje nie tyle swoje ograniczenia co posiadane możliwości,
- umożliwiają nabycie wiedzy i umiejętności,
- wprowadzają użytkownika projektu w „aktywne życie”.

2. Korzyści dla realizatorów podejmowanych inicjatyw

Działania realizowane przez studentów:

- umożliwiają spełnienie się w idei pomocniczości oraz zaspokajają potrzebę twórczenia i eksperymentowania,
- umożliwiają spotkanie klientów instytucji w naturalnym środowisku,
- pozwalają na refleksję nad własnym działaniem oraz poznanie samego siebie w relacjach z ludźmi,
- są źródłem wiedzy o człowieku, jego problemach i potrzebach, a także pozwalają zaspokoić potrzebę bycia użytecznym,
- często stanowią pole doświadczenia zawodowego.

3. Korzyści dla instytucji, z którymi Koło Naukowe Animatorów Społeczności Lokalnej współpracuje w ramach realizowanych akcji:

- stają się skuteczniejsze,
- poszerzają swój „wachlarz usług”,
- oferują działania odpowiadające potrzebom podopiecznych i użytkowników,
- mobilizują do tworzenia nowych relacji społecznych, zwiększają szanse na ich usamodzielnienie,
- pokazują nowe drogi pracy,
- realizują te aspekty pracy socjalnej, na które w codziennej pracy nie ma czasu,
- dynamizują instytucje i dają zapał.

4. Korzyści dla społeczności lokalnej:

- wskazują na wielorakie możliwości radzenia sobie z sytuacjami trudnymi,
- wspierają mieszkańców w trudnych sytuacjach życiowych,
- promują działalność instytucji i nowe drogi rozwiązywania problemów,
- pokazują aktywność instytucji,
- umożliwiają kontakty społeczne,
- pobudzają do działania,
- zachęcają wolontariuszy,
- integrują i aktywizują,
- promują dzielnicę i miasto.

Członkowie koła mieli okazję współpracować z wieloma instytucjami w społeczności lokalnej – nie tylko na poziomie dzielnicy, ale również miasta. Wśród nich znalazły się: Małopolskie Hospicjum dla Dzieci, klub Wersalik, Fundacja Teatru Ludowego, świetlice środowiskowe, Dom Pomocy Społecznej, a także społeczność lokalna. W roku akademickim 2010/2011 Koło Naukowe Animatorów Społeczności Lokalnej liczyło 32 członków należących do grona „krasnali”, gdyż tak o osobie mówią sami członkowie. Koło zajęło I miejsce w Konkursie Kół Naukowych w 2011 roku zorganizowanym przez Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Działalność społeczna w środowisku lokalnym bez wątpienia należy do bardzo cennych inicjatyw, tym bardziej jeżeli podejmowana jest przez ludzi młodych, którzy chcą wykazać się swoimi pomysłami, szukają sposobów i miejsca gdzie mogliby działać i realizować się. Ponadto kształcenie do pracy socjalnej to także przygotowywanie i wdrażanie różnych form aktywizujących jednostki i grupy społeczne, które stają się okazją do wspólnego przeżywania sukcesu, ale także sprawdzenia swoich możliwości. Członkowie Koła jako przyszli pracownicy socjalni, a zatem „zawodowi pomagacze”, mają możliwość zarówno aktywizować i pobudzać już istniejące siły społeczne w celu pomocy oraz samopomocy w środowisku, jak również inicjować coraz to nowe formy oddziaływania w środowisku lokalnym.

LITERATURA

- Kargul J. 1995, *Animacja społeczno- kulturalna*, [w:] T. Pilch, I. Lepalczyk (red.), *Pedagogika społeczna*, Warszawa
- Pilch T. 1995, *Środowisko lokalne – struktura, funkcje, przemiany*, [w:] T. Pilch, I. Lepalczyk (red.), *Pedagogika społeczna*, Warszawa